

УДК 342.9

DOI https://doi.org/10.32782/galician_studies/law-2025-12-11**Солдатський Вадим Володимирович**

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

ORCID ID: 0009-0009-7406-6524

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНСУЛЬТАТИВНО-ДОРАДЧИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ

У статті досліджено правові засади функціонування консультативно-дорадчих органів в Україні як важливого інструменту участі громадськості у публічному управлінні. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення механізмів взаємодії між державою та громадянським суспільством в умовах сучасних викликів, зокрема воєнного стану, реформування системи державного управління та підвищення вимог до відкритості й підзвітності органів влади.

Метою дослідження є комплексний аналіз нормативно-правових засад функціонування консультативно-дорадчих органів, визначення їх адміністративно-правового статусу та ролі у забезпеченні участі громадян у процесах прийняття управлінських рішень, а також обґрунтування напрямів удосконалення їх правового регулювання.

Встановлено, що правове регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів має комплексний і багаторівневий характер та охоплює як конституційні засади, так і спеціальне законодавство та підзаконні нормативно-правові акти. Відсутність єдиного кодифікованого акта компенсується наявністю розгалуженої системи нормативних джерел, що регулюють окремі аспекти їх утворення та діяльності.

Обґрунтовано, що на конституційному рівні закладено фундаментальні передумови для функціонування консультативно-дорадчих органів, зокрема через закріплення принципів народовладдя, участі громадян в управлінні державними справами, відкритості та підзвітності влади. Водночас на рівні спеціального законодавства визначаються окремі організаційно-правові форми таких органів, зокрема громадські ради, колегії, координаційні ради та інші дорадчі структури.

Проаналізовано роль підзаконних актів, зокрема постанов Кабінету Міністрів України, які деталізують порядок створення та функціонування консультативно-дорадчих органів, а також указів Президента України, що забезпечують утворення стратегічних дорадчих інституцій. Встановлено, що значну роль відіграють відомчі акти, які конкретизують діяльність таких органів у межах окремих сфер державної політики.

Окрему увагу приділено спеціалізованим консультативно-дорадчим органам, зокрема у сфері антикорупційної політики, відновлення держави та місцевого самоврядування, що свідчить про їх адаптивність до потреб різних галузей публічного управління. Водночас виявлено відсутність уніфікованого підходу до правового регулювання таких органів, що зумовлює різноманітність практик їх функціонування та правового статусу.

Зроблено висновок про необхідність удосконалення нормативно-правового регулювання консультативно-дорадчих органів шляхом його систематизації, уніфікації та законодавчого закріплення їх правового статусу. Обґрунтовано доцільність розроблення окремого законодавчого акта, який би визначав засади консультативно-дорадчої діяльності, що сприятиме підвищенню ефективності їх функціонування та зміцненню демократичних засад публічного управління.

Ключові слова: правові засади, консультативно-дорадчі органи, громадськість, публічне управління, воєнний стан, законодавство, нормативно-правові акти, систематизація, уніфікація.

Soldatskyi V. V. Legal framework for the functioning of consultative and advisory bodies in Ukraine

The article examines the legal principles of the functioning of consultative and advisory bodies in Ukraine as an important instrument of public participation in public administration. The relevance of the study is due to the need to improve the mechanisms of interaction between the state and civil society in the context of modern challenges, in particular martial law, reforming the public administration system and increasing the requirements for openness and accountability of government bodies.

The purpose of the study is a comprehensive analysis of the regulatory and legal principles of the functioning of consultative and advisory bodies, determining their administrative and legal status and role in ensuring the participation of citizens in the processes of making administrative decisions, as well as substantiating the directions for improving their

legal regulation. It has been established that the legal regulation of the activities of consultative and advisory bodies is complex and multi-level in nature and covers both constitutional principles and special legislation and subordinate regulatory and legal acts.

The absence of a single codified act is compensated by the presence of an extensive system of regulatory sources that regulate individual aspects of their formation and activity. It is substantiated that at the constitutional level, fundamental prerequisites for the functioning of consultative and advisory bodies are laid down, in particular through the consolidation of the principles of democracy, citizen participation in the management of state affairs, openness and accountability of government. At the same time, at the level of special legislation, certain organizational and legal forms of such bodies are determined, in particular public councils, boards, coordination councils and other advisory structures.

The role of subordinate legislation is analyzed, in particular, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, which detail the procedure for the creation and functioning of consultative and advisory bodies, as well as decrees of the President of Ukraine, which ensure the formation of strategic advisory institutions. It is established that a significant role is played by departmental acts that specify the activities of such bodies within certain areas of state policy.

Special attention is paid to specialized consultative and advisory bodies, in particular in the field of anti-corruption policy, state restoration and local self-government, which indicates their adaptability to the needs of various branches of public administration. At the same time, the lack of a unified approach to the legal regulation of such bodies was revealed, which determines the diversity of practices of their functioning and legal status.

The conclusion was made about the need to improve the regulatory and legal regulation of consultative and advisory bodies by systematizing it, unifying it and legislatively enshrining their legal status. The expediency of developing a separate legislative act that would determine the principles of consultative and advisory activities, which would contribute to increasing the efficiency of their functioning and strengthening the democratic principles of public administration, was substantiated.

Key words: legal principles, consultative and advisory bodies, public, public administration, martial law, legislation, regulatory and legal acts, systematization, unification.

Постановка проблеми. У сучасних умовах розвитку публічного управління в Україні особливого значення набувають механізми залучення громадськості до процесів прийняття управлінських рішень. Одним із таких механізмів є діяльність консультативно-дорадчих органів, які забезпечують взаємодію між органами публічної влади та громадянським суспільством, сприяють врахуванню суспільних інтересів і підвищенню якості державної політики.

Водночас, попри їх поширеність та активне використання у практиці публічного управління, правові засади функціонування консультативно-дорадчих органів залишаються фрагментарними та недостатньо систематизованими. Особливої актуальності ця проблема набуває в умовах воєнного стану, коли зростає потреба у швидких, обґрунтованих і суспільно легітимних управлінських рішеннях..

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання участі громадськості у публічному управлінні, а також функціонування консультативно-дорадчих органів стали предметом дослідження таких науковців як: В. Б. Авер'янова, Т. Андрійчук, Н. І. Білак, І. О. Дегтярьової, В. М. Віхляєва, В. С. Кулініча, В. В. Лоли, В. К. Колпакова, П. Крайнього, В. Ф. Нестеровича, Ю. О. Полякової, В. В. Сумської, І. Є. Фікс, І. В. Семенова та ін.

Разом із тим, незважаючи на значний обсяг наукових напрацювань, дослідження консультативно-дорадчих органів здебільшого зосереджуються на загальних питаннях їх створення та діяльності. При цьому недостатньо уваги приділяється комплексному аналізу правових засад функціонування консультативно-дорадчих органів в умовах трансформації публічного управління, зумовленої воєнним станом, що свідчить про наявність наукової прогалини у зазначеній сфері.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю теоретичного осмислення та вдосконалення правових засад функціонування консультативно-дорадчих органів як важливого інструменту участі громадськості у публічному управлінні. В умовах сучасних викликів, пов'язаних із воєнним станом, реформуванням системи державного управління та підвищенням вимог до відкритості влади, зростає потреба у забезпеченні ефективного функціонування таких органів.

Крім того, відсутність єдиного законодавчого підходу до визначення правового статусу консультативно-дорадчих органів, а також різноманітність практик їх створення та діяльності зумовлюють необхідність комплексного наукового аналізу та формування пропозицій щодо удосконалення їх правового регулювання.

Мета статті. Метою дослідження є комплексний аналіз правових засад функціонування консультативно-дорадчих органів в Україні, визначення їх адміністративно-правового статусу

та функціональної ролі як форми участі громадськості у публічному управлінні, а також обґрунтування напрямів удосконалення їх правового регулювання в умовах сучасних трансформацій, зокрема в період воєнного стану.

Виклад основного матеріалу. Правове регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів в Україні має комплексний характер і охоплює як акти загального, так і спеціального нормативного спрямування. Відсутність єдиного кодифікованого акту, який би системно визначав правовий статус таких органів, наразі компенсується наявністю низки нормативно-правових актів, що регулюють окремі аспекти їх утворення, функціонування та взаємодії з органами публічної влади.

Так, важливе значення для розуміння правової природи консультативно-дорадчих органів мають загальні засади, закріплені на рівні Конституції України [1], які хоча й не містять прямого регулювання діяльності таких органів, проте опосередковано визначають можливість та доцільність їх існування. Зокрема, відповідно до статті 5 Конституції України [1], носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ, який здійснює владу як безпосередньо, так і через органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Саме у цьому контексті консультативно-дорадчі органи виступають формою реалізації безпосередньої участі громадян у здійсненні публічної влади.

Крім того, стаття 38 Основного закону [1] гарантує громадянам право брати участь в управлінні державними справами, що знаходить своє практичне втілення, зокрема, через діяльність громадських рад та інших дорадчих структур. Водночас, принципи відкритості, підзвітності та законності діяльності органів державної влади (статті 3, 6, 19 Конституції України [1]) обумовлюють необхідність залучення громадськості до процесу прийняття рішень, що також реалізується через консультативно-дорадчі механізми. Таким чином, на конституційному рівні закладено фундаментальні передумови для функціонування консультативно-дорадчих органів як інструменту демократичної участі та належного врядування.

Крім цього, відповідно до статті 28 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» регламентовано, що при міністерствах можуть утворюватися колегії як консультативно-дорадчі органи [2]. Їх функціональне призначення полягає у колегіальному обговоренні найважливіших питань діяльності органу, погодженні позицій та виробленні пропозицій щодо реалізації державної політики у відповідній сфері. Водночас, такі колегії не є суб'єктами владних повноважень, а їх рішення мають рекомендаційний характер, що відповідає загальній природі консультативно-дорадчих органів.

В даному контексті варто також звернутись до положень постанови Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [3], що є одним із ключових актів у цій сфері. Зазначений акт визначає правові та організаційні засади створення і діяльності громадських рад при органах виконавчої влади, які є різновидом консультативно-дорадчих органів. Постанова закріплює механізми участі інститутів громадянського суспільства у процесах підготовки та прийняття управлінських рішень, зокрема через проведення консультацій з громадськістю, участь у громадських радах та інших формах взаємодії. Важливим є те, що громадські ради формуються на засадах відкритості, прозорості та рівності представництва, а їх діяльність спрямована на забезпечення врахування громадської думки у діяльності органів виконавчої влади.

Крім цього, нормативне закріплення правового статусу консультативно-дорадчих органів на рівні центральних органів виконавчої влади здійснено у постанові Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 599 «Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України» [4]. Відповідно до зазначеної постанови, такі органи утворюються Кабінетом Міністрів України як тимчасові або постійні допоміжні структури для забезпечення підготовки пропозицій щодо формування та реалізації державної політики, узгодження позицій між органами влади, а також залучення фахівців, експертів і представників громадськості до опрацювання окремих питань.

Важливу роль у формуванні консультативно-дорадчих інституцій відіграють також акти Президента України. Указами Президента утворюються ради, комісії та інші допоміжні органи стратегічного характеру, які забезпечують експертний супровід державної політики. Зокрема, Указом Президента України від 21 квітня 2022 р. № 266/2022 утворено Національну раду з відновлення України від наслідків війни [5], яка виконує функцію підготовки пропозицій щодо післявоєнної відбудови держави із залученням широкого кола експертів і представників громадянського суспільства.

На відомчому рівні правове регулювання діяльності консультативно-дорадчих органів конкретизується у підзаконних актах відповідних органів виконавчої влади. Зокрема, положення про громадські ради при центральних органах виконавчої влади, у тому числі при Державній митній службі України [6] та Міністерстві фінансів України [7], визначають порядок їх формування, склад, повноваження та організацію діяльності. Такі громадські ради виступають інституційною формою реалізації права громадськості на участь у формуванні та реалізації державної політики, а також здійснюють функції громадського контролю та комунікації між владою і суспільством.

Варто також загадати про Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» також закладає правові передумови для функціонування консультативно-дорадчих органів на місцевому рівні [8]. Зокрема, відповідно до його положень, органи місцевого самоврядування мають право утворювати постійні та тимчасові комісії, робочі групи, дорадчі органи та інші допоміжні структури для підготовки і попереднього розгляду питань, що належать до їх компетенції. Крім того, закон передбачає можливість залучення громадськості до вирішення питань місцевого значення, що опосередковано сприяє розвитку консультативно-дорадчих форм участі.

Суттєве значення для визначення правової природи консультативно-дорадчих органів має Закон України «Про адміністративну процедуру» [9]. Його положення закріплюють принципи відкритості, участі заінтересованих осіб, обґрунтованості та неупередженості адміністративних рішень. У цьому контексті консультативно-дорадчі органи можуть розглядатися як інституційний механізм реалізації права осіб на участь у процедурі прийняття рішень, а також як інструмент забезпечення належного врядування. Зокрема, їх діяльність сприяє збиранню та аналізу інформації, врахуванню позицій заінтересованих сторін і підвищенню якості адміністративних актів.

У профільному антикорупційному законодавстві також простежується закріплення окремих елементів функціонування консультативно-дорадчих органів. Зокрема, Закони України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки» [10] та «Про запобігання корупції» [11] передбачають існування спеціалізованих консультативно-дорадчих інституцій, діяльність яких спрямована на забезпечення координації дій органів державної влади у сфері реалізації антикорупційної політики, а також на підготовку пропозицій щодо її формування та вдосконалення. До таких органів, зокрема, належать Координаційна робоча група з питань антикорупційної політики та Національна рада з питань антикорупційної політики при Президентові України, які виконують функції експертно-аналітичного та координаційного забезпечення відповідної державної політики [11; 12 с. 58].

Додатково слід звернути увагу на відсутність уніфікованого підходу до правового регулювання форм участі громадськості у прийнятті рішень, що проявляється як у сфері проведення громадської експертизи, так і у функціонуванні консультативно-дорадчих органів. На підтвердження цього, П.В. Крайній відмічає, що в Україні відсутній єдиний нормативно-правовий акт, який би системно визначав порядок організації та діяльності таких інституцій, що зумовлює різноманітність підходів до їх правового статусу та практики функціонування. На відмінно від України у Франції на конституційному рівні закріплено діяльність Економічної, соціальної та екологічної ради як консультативного органу при уряді та парламенті [13]. Такий порівняльний аналіз свідчить про необхідність подальшої уніфікації та систематизації правового регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні відповідно до стандартів належного врядування [14, с. 42].

Висновки. Нормативно-правове регулювання консультативно-дорадчих органів в Україні має фрагментарний, міжгалузевий та багаторівневий характер, та важливу роль у забезпеченні демократичної участі, прозорості та ефективності публічного управління, а відсутність законодавчо закріпленого визначення цього поняття обумовлює необхідність його подальшого наукового осмислення, нормативної уніфікації вироблення єдиного підходу до визначення їх правової природи та закріплення легального визначення на рівні законодавства.

Попри те, що консультативно-дорадчі органи в Україні є важливою складовою сучасного належного врядування, має місце бути відсутність єдиного законодавчого акта, який би кодифікував їхній статус, знижує ефективність їхньої роботи, перетворюючи частину з них на формальні структури. З огляду на що пропонується розробити та прийняти Закон України «Про консультативно-дорадчу діяльність», де закріпити права консультативно-дорадчих органів в Україні на обов'язковий розгляд їхніх пропозицій органом влади.

Література:

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17.03.2011 р. № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> (дата звернення: 01.05.2026).
3. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>
4. Питання консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів, утворених Кабінетом Міністрів України: постанова Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 599. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2009-п>
1. 5. Про утворення Національної ради з відновлення України від наслідків війни: Указ Президента України від 21.04.2022 р. № 266/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022> Про затвердження
5. Положення про громадську раду при Державній митній службі України: Наказ Державної митної служби України від 18.02.2021 № 110. URL: <https://customs.gov.ua/polozhennia-gromrada>
6. Про затвердження Положення про громадську раду при Міністерстві фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 06.11.2017 № 916 . URL: <https://mof.gov.ua/uk/gromadska-rada>
7. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
8. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 р. № 2073-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20>
9. Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки: Закон України від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>
10. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>
11. Славицька А. К. Щодо визначення суб'єктів забезпечення реалізації антикорупційної політики в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/9>
12. Local Government Act 2000. Legislation.gov.uk. URL: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/22/contents>
13. Крайній П. В. Вплив принципів належного врядування на діяльність консультативно-дорадчих органів (адміністративно-правовий аспект). Стандарти належного адміністрування: європейські підходи та впровадження в Україні: збірник тез панельної дискусії VIII Харківського міжнародного юридичного форуму. 25 вересня 2024 р. Харків. 2024. С. 42–43. URL: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/2024/11/zbirnyk_standarty-nalezhnogo-administruvannya.pdf

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 28.06.1996 № 254k/96-VR. [Constitution of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
2. Pro tsentralni orhany vykonavchoi vlady: Zakon Ukrainy vid 17.03.2011 № 3166-VI. [On Central Executive Authorities]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17> [in Ukrainian].
3. Pro zabezpechennia uchasti hromadskosti u formuvanni ta realizatsii derzhavnoi polityky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 № 996. [On Ensuring Public Participation in the Formation and Implementation of State Policy]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF> [in Ukrainian].
4. Pytannia konsultatyvnykh, doradchykh ta inshykh dopomizhnykh orhaniv, utvorenykh Kabinetom Ministriv Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17.06.2009 № 599. [Issues of Advisory, Consultative and Other Auxiliary Bodies Established by the Cabinet of Ministers of Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/599-2009-%D0%BF> [in Ukrainian].
5. Pro utvorennia Natsionalnoi rady z vidnovlennia Ukrainy vid naslidkiv viiny: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 21.04.2022 № 266/2022. [On the Establishment of the National Council for the Recovery of Ukraine from the Consequences of War]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/266/2022> [in Ukrainian].
6. Polozhennia pro hromadsku radu pry Derzhavnii mytnii sluzhbi Ukrainy: Nakaz Derzhavnoi mytnoi sluzhby Ukrainy vid 18.02.2021 № 110. [Regulation on the Public Council under the State Customs Service of Ukraine]. Available at: <https://customs.gov.ua/polozhennia-gromrada> [in Ukrainian].
7. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro hromadsku radu pry Ministerstvi finansiv Ukrainy: Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 06.11.2017 № 916. [On Approval of the Regulation on the Public Council under the Ministry of Finance of Ukraine]. Available at: <https://mof.gov.ua/uk/gromadska-rada> [in Ukrainian].
8. Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR. [On Local Self-Government in Ukraine]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
9. Pro administrativnu protseduru: Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 № 2073-IX. [On Administrative Procedure]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20> [in Ukrainian].

10. Pro zasady derzhavnoi antykoruptsiinoi polityky na 2021–2025 roky: Zakon Ukrainy vid 20.06.2022 № 2322-IX. [On the Principles of State Anti-Corruption Policy for 2021–2025]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> [in Ukrainian].

11. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14.10.2014 № 1700-VII. [On Prevention of Corruption]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> [in Ukrainian].

12. Slavytska, A.K. (2022). Shchodo vyznachennia subiektiv zabezpechennia realizatsii antykoruptsiinoi polityky v Ukraini [On Determining the Subjects Ensuring the Implementation of Anti-Corruption Policy in Ukraine]. Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal, 12. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-12/9> [in Ukrainian].

13. Local Government Act 2000. Available at: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/22/contents>

14. Krainii, P.V. (2024). Vplyv pryntsyipiv nalezhnoho vriaduvannia na diialnist konsultatyvno-doradchykh orhaniv (administratyvno-pravovyi aspekt) [The Influence of Good Governance Principles on the Activities of Advisory and Consultative Bodies (Administrative and Legal Aspect)]. Standarty nalezhnoho administruvannia: yevropeiski pidkhody ta vprovadzhennia v Ukraini: zbirnyk tez panelnoi diskusii VIII Kharkivskoho mizhnarodnoho yurydychnoho forumu, 25 veresnia 2024 r., Kharkiv, pp. 42–43. Available at: https://nauka.nlu.edu.ua/nauka/wp-content/uploads/2024/11/zbirnyk_standarty-nalezhnoho-adminitsruvannya.pdf [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 26.11.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.12.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.12.2025